

8. ĀBECE UN PIRMĀ LASAMĀ GRĀMATA "ĀVOTIŅŠ"

Komisijas kopvērtējums -

nepieciešamība sabiedrībai: VIDUVĒJA

PAMATDOMA

Agra, viegla un sekmīga lasīt mācīšanās ir pamatā visai bērna tālākai intelektuālai attīstībai, kā arī lielā mērā viņa vēlākām attiecībām pret grāmatu vispār. Mēs bieži dzirdam, ka mūsu skolēni un jaunatne nelasa latviešu grāmatas; ir skolēni, pat vecākās klasēs, kam sagādā grūtības pati lasīšanas tehnika. Bērni paši saka, ka grāmatas nelasot tādēļ, ka tās grūtas, daudz vārdu nesaprotami. Grūtuma pamatā parasti ir vāja lasīšanas māka. Bet bez grāmatu lasīšanas nav iespējams paplašināt vārdu krājumu. Un tā šis burvju loks turpinājas.

Patreiz lietojam Nujorkas skolotāju kopas sastādīto "Ābeci", kurai pamatā ir sintētiskā, vai skapošanas, lasītmācīšanās metode. Tā neievēro paidagoģijas pamatprincipu iet no konkrētā uz abstrakto jo sāk lasītmācīšanu ar vienu no lielākām abstrakcijām - burtu.

Pilnīgi pretēja ir analītiskā jeb, kā tagad mēs to saucam, veseluma metode. Pēc šīs metodes lasīt māca tāpat kā mazam bērnam māca runāt. Nemāca, tas ir, nerunā priekšā atsevišķas skapas, bet runā priekšā veselus vārdus un teikumus, kurus bērns papriekšu mācās saprast un tad pamazām atdarināt - izrunāt. Tāpat, mācot lasīt, papriekšu nemāca burtus, bet veselus īsus vārdus un teikumus, kuru nozīme bērnam jau saprotama, tātad nav nekā abstrakts. Bērns drīz aptver, ka runāto var uzrakstīt un izlasīt. Pēc Šveices statistikas, lasīt prasmes noslēpumu aptver laikā no 2 nedēļām līdz 2 mēnešiem.

Veseluma metodi sāka izveidot Arturs Kerns Vācijā, 1928. gadā. Nelaiķis prof. E. Zicāns Vācijā 1948.g. izdeva pirmo latviešu ābeci pēc analītiskās metodes, "Vieglo Gaitu", kas sen jau izpārdota. Trimdā šo metodi pārbaudījuši praktiskā darbā un aprakstījuši valodnieks Zariņš Jānis, psiholoģe E. Upatniece un skolotājs A. Spoģis. To izmanto Vācijas un Šveices skolās.

MĒRĶIS

Sagādāt ābeci, kas sastādīta pēc veseluma metodes principiem.

SATURS

"Āvotiņam" būs 80 lappuses. Vienkāršas un tuvas šī vecuma bērnu uztverei ir ilustrācijas 3 krāsās.

DARBA VEICĒJI

Projekta koordinators: J. Mežaks, LNAK uzdevumā; LNAK Izglītības nozares vadītājs; raksti periodikā un laikrakstos; vairāku internu izdevumu redaktors.

Ābeci sastādījusi: psiholoģe Eleanora Upatniece; specializējusies bērnu psiholoģijā un audzināšanā; strādājusi 20 gadus Rīgas pilsētas Jaunatnes pētīšanas institūtā; 1943.g. izdevusi grāmatu "Mazbērnu un bērnu garīgā audzināšana"; daudz viņas rakstu parādījušies žurnālā "Trimdas skola" un laikrakstos.

Ilustrators: Arnolds Upatnieks; viens no "Mazputniņa" līdzstrādniekiem.

SAIMNIECĪBA

Grāmatu paredzēts iespiest 2,000 eksemplāros, ko pietiktu apmēram 7 gadiem.

- Grāmatu iespiestu apgādā "Ceļinieks", kuŗa nocenojums ir \$4,875. (cenu celšanās dēļ gandrīz droši var teikt, ka šī summa būs lielāka).
- Autora, mākslinieka un korektrises honorārs būtu 1,900. no kuŗa viņi pusi ziedo izdošanas izdevumu segšanai.

Akadēmiskā vienība "Austrums" un Hamiltonas latviešu kreditsabiedrība ir ziedojušas grāmatas izdošanai \$1,500. LNAK Izglītības nozarei, kas apņēmusies grāmatu izdot, tāpat vēl jāsaģādā \$4,325.

Lai veicinātu jaunās metodes ieiešanu, ābeci paredzēts pārdot pēc iespējas lēti zem pašizmaksas cenas. Pie tam tas ir arī ilgtermiņa ieguldījums.

No LF lūdz \$1,000 kā neatmaksājamu piešķirumu.

9. LATVIEŠU TĒLOTĀJAS UN LIETISKĀS MĀKSLAS ŽURNĀLS VAI RAKSTU KRĀJUMS

Komisijas kopvērtējums -
nepieciešamība sabiedrībai: VIDUVĒJA

PAMATDOMA

Mākslas žurnāla iznākšana ir vairāk kā nokavēts līdzeklis latviešu sabiedrības patiesai informēšanai par notikumiem tēlotājas un lietiskās mākslas nozarēs. Ieinteresētais tautietis pašlaik, labākā gadījumā, iegūst mākslas informāciju kalendaru pielikumos un dažāda veida gadījuma rakstos un

gadījuma rakstura autoru tulkojumos. Latviešu sabiedrība trimdā ir liecinājusi par savu interesi un patiesu atbalstu tēlotājam un lietiskai mākslai, ar bagātīgu atsaucību gleznu pirkšanā, kas neskaitāmas reizes pārspēj viduvēja pilsoņa interesi šajā novadā, šajā zemē. Nav šaubu - šā izdevuma pastāvēšanai ir patiesas un sološas izredzes.

Kopš mums vēl nav iespiesta vārda mākslas vēstures veidā, jaunā izdevuma nozīme ir neapreķināmi nozīmīga un ne mirkli kavējama.

MĒRĶI

- Pieminētais izdevums iepazīstinās jaunāko paaudzi ar mūsu tēlotājas un lietiskās mākslas pagātņi, kas ne vienmēr jaunākai paaudzei pieejama iespīestā vārda trūkuma dēļ. Tāpat gadījumu rakstos bieži atreferējumi pasniegti nekompetentu autoru iztulkojumā. Iepazīstināt ar vecākās un vidējās paaudzes patreizējo darbu un ievirzi.
- Iepazīstināt ar jaunākās paaudzes darbu, autoriem, un ievirzēm vecāko un vidējo paaudzi. Rast ceļu kopējam darbam un kopēju māksliniecisku problēmu risināšanai. Līdzšinējais, nepiedodamais trūkums ir bijis abpusējs objektīvas informācijas trūkums. Pie-
saistīt jaunos mākslas vēsturniekus un mākslas kritikus.

SATURS

Atsevišķu autoru un izstāžu apskati un vērtējumi: dokumentējošs pārskats par visām notikušām izstādēm un atsevišķu mākslinieku gaitām. Iepazīstinās ar jaunu mākslinieku sākotnējām gaitām, apcerēs un summēs aizgājušo autoru mūža darbu.

Teiktais attiecināms uz visu paaudžu autoriem neskatoties, kur ar tie atrastos un kāda veida mākslas filozofiju tie paustu. Izdevums paredzēts bagātīgi ilustrēts. Cerēts izkārtot iespējas krāsu slīdīšu izrakstīšanai, ja kāds no melnbalti iespīestiem darbiem lasītājam labpatiktos redzēt krāsās (par nominālu atlīdzību).

DARBU VEICĒJI

Iecerēts ALA's Kultūras biroja izdevumā un pārvaldē. Tuvāka informācija pie:

Arnolds Sildegss, ALA's Kultūras biroja tēlotājas mākslas
nozares vadītājs / 32222 Winchel Ave., Kalamazoo, Mich. 49008

SAIMNIECĪBA

Iecerētā projekta sākuma nepieciešami \$2,000. salikumam, fotogrāfijām, iekārtojumam, u.c. Šo summu lūdz kā neatmaksājamu piešķirumu.

Kultūras biroja tēlotājas mākslas nozare kārtotu šā izdevumu iznākšanu un būtu atbildīga ALA's revīzijas institūcijai materiālo līdzekļu norēķinos. Žurnāla pastāvēšana iecerēta uz pašizmaksas pamatiem. Izdevuma sākumā nav paredzēti autoru honorāri, bet tādi tiktu iekārtoti, ja izdevuma materiālā bāze to atļautu.

Dabīgi rastos jautājums, kālab šis izdevums neiznāk ALA's Kultūras biroja budžeta vai Kultūras fonda līdzekļu ietvaros. Atbilde ļoti vienkārša - aprobežotie līdzekļi un pārlicēģi lielais pieprasījumu skaits to neatļauj.

Projektu izvērtēt var palīdzēt:

Marģers Grīns, ALA Kultūras biroja vad. / 3270 Parmalee Dr.,
Cleveland, Ohio 44131

Eleonora Šturma, mākslas vēsturniece / 8 Megaw Pl., New York, 10033
Prof. Jānis Silinš / 1258 Chestnut St., Roselle, N.Y. 07203

10. LITERATURE AND POLITICS IN SOVIET LATVIA: DR. ROLFA ĒKMAŅA APCERE

Komisijas kopvērtējums -
nepieciešamība sabiedrībai: LIELA

PAMATDOMA & MĒRĶI

- Pašlaik nav neviena darba par baltiešu padomju literatūras analīzi angļu un citās pasaules valodās. Vispār, ir maz darbu par ne-kreivju padomju literatūru. Ekmaņa studija aizpildītu robu padomju literatūras vispusīgai pētīšanai, tāpēc grāmatai būtu garantēta zināma lasītāju publika, galvenokārt akademiķi un studenti, kas seko padomju kultūras attīstībai, politikai, vēsturei un literatūrai.
- Līdz šim trimdā izdotie darbi angļu valodā veltīti vairāk vispārīgām problēmām, un tikai par Latviju, bet nav bijusi lielākas intereses par tiem. Pasaule jau ir tā kārtota, ka tā interesējas tikai par "lielām lietām", un arī par konkrētām problēmām. Tāpēc daudzas publikācijas, kas neatbilst šiem priekšnoteikumiem, paliek nelasītas. Izņēmums bija Res Baltica, bet tur tieši skartas no zinātniskā viedokļa mūsdienu padomju problēmas, kas interesē speciālistiem un studentiem.

Tas pats attiecas uz Ekmaņa grāmatu. Tā ir par "lielu lietu" - padomju literatūra un tās politiku - kam jau ir savs prāvs pētnieku pulks. Tā piedāvā vienu neizpētītu aspektu šinī laukā. Princetonas universitātes kādreiz izteiktā gatavība uzņemties grāmatu publicēt, starp citu, arī liecina par to. Publicēšanu atbalstīja universitātes apgāda literatūras izvērtētāji - konsultanti.

• Grāmatu izdodot, mūsu tauta un tās rakstnieki būtu vismaz daļēji paglābti no tās anonimitātes un izolācijas, kādā tā pašlaik atrodas rietumu aprindās. Tam var arī būt svarīgas sekas tad, ja kāds atsevišķs rakstnieks Latvijā izpelnās režīma nelabvēlību. Katrā ziņā, Ekmana grāmata atbilst rietumos pieņemamām akadēmiskām prasībām, un tā var netieši kalpot mūsu tautas interesēm.

SAIMNIECĪBA

Baltijas institūts uzņemies izdot šo apceri. Apgāds būs Kirjastus Vaba Eesti, kas jau izdevis virkni nozīmīgu zinātnisku darbu igauņu un angļu valodās un kuram ir plaša pieredze grāmatu izplatīšanā. Apgāda vadītājs ir arī Baltiešu institūta sekretārs Imants Rebane. Ekmana grāmatu domāts iespiest Somijā, kur tas ir nesalīdzināmi lētāk nekā ASV vai pat Zviedrijā.

Taču izdošanai kā institūtam, tā apgādam trūkst līdzekļu. Mums pietiktu ar \$12,000 (grāmatai 500 lpp.) 2,000 eksemplāru izdošanai. Tāpēc griežamies pie jums un lūdzam atbalstu, lai šo summu varētu savākt. Kopīgiem spēkiem, ar atbalstu no dažādiem fondiem, varēsim grāmatu izdot, kas bez šaubām nozīmēs daudz mūsu tautas kultūrai.

Mēs, protams, varam nosūtīt zināmu grāmatu skaitu jūsu organizācijai kā atmaksu ziedojumam, ja jūs tā vēlētos.

- No LF lūdz pilnu summu (resp. \$7,000) kā neatmaksājamu piešķirumu.

Tuvāka informācija pie:

Baltijas Instituts / Box 16042, 10321 Stockholm 16, Sweden

11. SKAŅU SISTĒMAS IEGĀDE SKOLAI

Komisijas kopvērtējums -
nepieciešamība sabiedrībai: MAZA

PAMATDOMA

Pēdējos divdesmit gados valodas laboratorijas ar skaņu sistēmām ir izrādījušās par neatvietojamiem palīgiem svešvalodu mācīšanā Amerikas skolās. Cik zinām, neviena latviešu skola brīvā pasaulē vēl nemāca valodu ar skaņu sistēmas palīdzību, kaut gan skolēnu latviešu valodas zināšanas un izruna kļūst arvien trūcīgākas. Vislabākie panākumi kļūdu labošanā, ja skolēns pats dzird savas valodas kļūdas un tās salīdzina ar pareizo runas veidu. Šī metode arī sagādā pozitīvu motivāciju un interesi mācīties, kas sevišķi sakāms par gramatikas vingrinājumiem.

MĒRĶIS

- Iegādāties skaņu sistēmu Rietumkrasta vasaras vidusskolai, kas būtu pamats lentēs ieskaņotam mācību kursam RVV un arī citu latviešu skolu vajadzībām.

APRAKSTS

Lenšu kursi tiktu sagatavoti galvenokārt fonētikā, gramatikā, ar rakstnieku un dzejnieku darbu lasījumiem, ievērojamu sabiedrisku darbinieku referātiem, drāmas lasījumiem, mūziku - iespējām nav robežu.

Kursā jau šovasar tiks pielietots šāds mācības veids, gan vēl nepilnīgā veidā, aparātūras trūkuma dēļ. Ja mums izdotos skaņu sistēmu iegādāties, nākošajam mācību gadam varētu sagatavot daudz un dažādas lentas. Mūsu materiāli būtu pieejami arī citām latviešu skolām.

DARBA VEICĒJI

Rietumkrasta vasaras vidusskola: Ilga Grava, RVV Kurša vadītāja;
Pēteris Pētersons, RVV Kurša sekretārs.

Priekšlikumu par ieteiktiem palīglīdzekļiem sastādījis Vilis Rūsis, AVT Engineering Specialties, Seattle, Washington.

VAJADZĪGIE LĪDZEKĻI

Pašreiz pats jaunākais tehnoloģijā ir speciāli būvēts mazs magnētiskās lentas ieskaņotājs, kas spēj atvīstot kompleksas sistēmas, t.s. valodas mācīšanas laboratorijas. "Hitachi" firma Japānā ražo mazu ieskaņotāju ar visām valodas mācīšanai nepieciešamām specifiskācijām, kas ir lietojams ar baterijām vai 120v AC strāvas kontaktu pieslēgumu. Magnētiskā lenta ir 1,8 collu plata un ievietota t.s. standarta kasetē, kur programmas garumu var izvēlēties nopērkot attiecīgu kaseti.

- Proposed Language Laboratory System for 6 Students:

6 only HITACHI LL Recorders - \$155.00 Model	\$ 930.00
6 only AVID headsets - \$35.00	210.00
CASSETTE BULK TAPE ERASER - Robins	16.50
TELEX Group Listening Station 753	15.00
6 only Interconnecting Cords - telephone plugs to RC Converter - \$3.50	21.00
	\$1,192.50
	plus tax

Tuvāka informācija pie:

Rietumkrasta Vasaras Vidusskolas / 6708 - 232nd St. S.W.,
Mountlake Terrace, Wash. 98043